

Sygn. akt II KS 26/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 grudnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Eugeniusz Wildowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Kazimierz Klugiewicz

SSN Paweł Wiliński

Protokolant Emilia Bieńczak

w sprawie **E. H. B.**

oskarżonej z art. 190a § 1 k.k. i in.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 8 grudnia 2021 r.,

skargi w trybie art. 539a § 1 k.p.k.

wniesionej przez prokuratora

na wyrok Sądu Okręgowego w P.

z dnia 17 września 2021 r., sygn. akt V Ka (...),

uchylający wyrok Sądu Rejonowego w P.

z dnia 9 kwietnia 2021 r., sygn. akt II K (...),

**I. uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w P. do ponownego rozpoznania;**

**II. kosztami postępowania w sprawie skargi obciąża Skarb
Państwa.**

UZASADNIENIE

E. H. B. została skazana wyrokiem Sądu Rejonowego w P. z dnia 9 kwietnia 2021 r., sygn. akt II K (...), na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania kary na okres 3 lat próby, za to, że w okresie od lipca 2017 r. do 17 grudnia 2019 r. w Z. w gminie Z. uporczywie nękała J. A. i jego żonę I. S. A. w ten sposób, że wielokrotnie dzwoniła do nich, nagrywała się na pocztę głosową, nachodziła ich w miejscu zamieszkania, przekazując informacje upokarzające pokrzywdzonych, jak też oczerniała ich w opinii publicznej, czym wzbudziła u pokrzywdzonych uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia i istotnie naruszyła ich prywatność, tj. za czyn z art. 190a § 1 k.k.

Ponadto, Sąd oddał oskarżoną pod dozór kuratora w okresie próby i zobowiązał ją do informowania kuratora o przebiegu okresu próby, a także zakazał kontaktowania się z pokrzywdzonymi i zbliżania do J. A. i I. S. A. na odległość mniejszą niż 100 metrów przez okres 3 lat.

Obrońca oskarżonej wniósł apelację od powyższego orzeczenia, zaskarżając je w całości i zarzucając:

- obrazę prawa procesowego – tj. art 167 k.p.k., art. 193 § 1 k.p.k., w zw. z art. 202 § 1 k.p.k., która miała wpływ na treść orzeczenia, a polegała na zaniechaniu dopuszczenia dowodu z opinii sądowo-psychiatrycznej, na okoliczność poczytalności oskarżonej *tempore criminis*, mimo wystąpienia okoliczności uzasadniających wątpliwości co do poczytalności oskarżonej;

- błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyrokowania, polegający na niezasadnym ustaleniu, iż stan świadomości oskarżonej *tempore criminis* nie budził żadnych wątpliwości;

- rażącą i niewspółmierną surowość orzeczonej kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania w sytuacji, gdy wystarczająca, z punktu widzenia oddziaływania na oskarżoną, byłaby instytucja warunkowego umorzenia postępowania lub grzywna orzeczona na zasadzie art. 37a k.k.

Obrońca wniósł o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w P., ewentualnie o zmianę zaskarżonego orzeczenia przez warunkowe zawieszenie wobec oskarżonej postępowania karnego na okres 2 lat oraz orzeczenie zakazu kontaktowania się z pokrzywdzonymi także na 2 lata, względnie, orzeczenie wobec oskarżonej jedynie

kary grzywny w wysokości 50 stawek dziennych, przy ustaleniu wysokości jednej stawki na kwotę 20 zł.

Sąd Okręgowy w P., wyrokiem z dnia 17 września 2021 r., sygn. akt V Ka (...), uchylił wyrok Sądu I instancji i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Prokurator Rejonowy w P. złożył skargę na wyrok Sądu odwoławczego, zaskarżając go w całości i zarzucając rażąco obrazę prawa na skutek błędnego uznania, że zachodzi jedna z podstaw wymienionych w art. 437 § 2 zdanie 2 k.p.k., w postaci konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości w sytuacji, gdy wskazany przez Sąd Odwoławczy do przeprowadzenia dowód z opinii sądowo - psychiatrycznej można było przeprowadzić podczas postępowania odwoławczego.

Podnosząc powyższe, wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowemu w P. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Sens instytucji skargi na wyrok sądu odwoławczego polega na ograniczeniu liczby wyroków kasatoryjnych do tych sytuacji, w których przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi *meriti* jest niezbędne dla realizacji celów postępowania karnego. Zgodnie z treścią art. 437 § 2 k.p.k. sąd odwoławczy może uchylić orzeczenie i przekazać je sądowi I instancji do ponownego rozpoznania tylko w jednym z trzech przypadków: zaistnienia bezwzględnych przyczyn odwoławczych, konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości oraz wówczas, gdy wydanie wyroku reformatoryjnego naruszyłoby regułę *ne peius*, wskazaną w art. 454 § 1 k.p.k.

Zadaniem Sądu Najwyższego, rozpatrującego skargę, zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym w uchwale 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2018 r., sygn. akt I KZP 13/17, jest wyłącznie skontrolowanie, czy zachodzi tzw. bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 k.p.k., albo czy sąd odwoławczy uchylił wyrok mimo braku formalnych przeszkód określonych w art. 454 k.p.k. do wydania wyroku zmieniającego oraz czy jest konieczne przeprowadzenie w całości przewodu sądowego (art. 437 § 2 in fine k.p.k.). Zakres

kontroli dokonywanej przez Sąd Najwyższy w tym postępowaniu ogranicza się zatem do zbadania, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy uchybienie daje podstawę do wydania orzeczenia kasatoryjnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2020 r., sygn. akt 1 KS 9/20).

W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy w P. jako przesłankę uchylenia zaskarżonego wyroku wskazał konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości. Z treści uzasadnienia wyroku nie wynika jednak, by taka potrzeba zachodziła. Sąd II instancji wskazał na potrzebę podjęcia próby zgromadzenia dokumentacji medycznej dotyczącej oskarżonej sprzed kilkunastu laty w sprawach karnych, gdy poddana była obserwacji psychiatrycznej, a nade wszystko na konieczność zbadania oskarżonej przez biegłych psychiatrów, których opinia będzie miała istotne znaczenie dla oceny zachowania oskarżonej w niniejszej sprawie w kontekście opisywanych przez świadków zachowań. Czynności te mogły być przeprowadzone również w postępowaniu odwoławczym, jako że nie wiążą się z koniecznością powtórzenia na nowo przewodu w całości.

Ustalenie rzeczywistego stanu zdrowia psychicznego oskarżonej ma wprawdzie fundamentalne znaczenie dla losów niniejszego postępowania, niemniej ewentualne dalsze kroki procesowe, wynikające z treści opinii biegłych psychiatrów, należy podjąć dopiero po wydaniu przez nich opinii, a nie antycypując jej treść. Innymi słowy, nawet jeśli zdaniem Sądu Okręgowego wysoce prawdopodobne jest, iż oskarżona nie jest poczytalna (co wynika z treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku), kodeksowe podstawy do uchylenia wyroku i skierowania sprawy do ponownego rozpoznania pojawiłyby się dopiero wówczas, gdyby tę intuicję Sądu potwierdził dowód z opinii biegłego. W chwili obecnej rozstrzygnięcie o charakterze kasatoryjnym jest więc co najmniej przedwczesne.

W aktualnie obowiązującym modelu postępowania karnego „Ustawodawca wyraźnie na pierwsze miejsce wysunął sposób rozstrzygnięcia sprawy polegający na zmianie zaskarżonego orzeczenia w postępowaniu przed sądem odwoławczym, a dopiero w drugiej kolejności wskazał na możliwości jego uchylenia. (...) Przyjęty model postępowania apelacyjnego zakłada, co do zasady, ponowne rozpoznanie sprawy przez sąd drugiej instancji i wydanie wyroku co do zasadniczego przedmiotu procesu, kończące postępowanie w sprawie. W konsekwencji sąd

odwoławczy ma prawo przeprowadzenia postępowania dowodowego w sprawie i czynienia własnych ustaleń faktycznych, które mogą być odmienne od tych, których dokonał sąd pierwszej instancji (zob. S. Steinborn, Postępowanie dowodowe w instancji apelacyjnej w świetle nowelizacji kodeksu postępowania karnego, Prokuratura i Prawo 2015, nr 1-2, s. 154-155)” (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2019 r., sygn. akt I KZP 3/19). W świetle powyższego, dopiero przeprowadzenie przez Sąd *ad quem* dowodu potwierdzającego brak poczytalności u oskarżonej stanowiłoby podstawę do wydania w przedmiotowej sprawie rozstrzygnięcia kasatoryjnego.

Na tym etapie postępowania, wobec braku spełnienia przesłanek warunkujących uchylenia wyroku Sądu I instancji, skargę prokuratora należało uwzględnić, kosztami postępowania obciążając Skarb Państwa.

W ponownym postępowaniu zadaniem Sądu Okręgowego w P. będzie przeprowadzenie dowodu z opinii sądowo – psychiatrycznej na okoliczność stanu zdrowia psychicznego oskarżonej oraz podjęcie próby pozyskania dokumentacji medycznej dotyczącej jej leczenia psychiatrycznego w przeszłości. Po uzupełnieniu postępowania dowodowego Sąd odwoławczy dokona oceny orzeczenia Sądu I instancji w kontekście treści apelacji oraz całości materiału dowodowego.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sad Najwyższy orzekł jak na wstępie.